

Тема уроку: “Утворення політичних партій. Радикальний рух в Галичині”.

- **План уроку.**

1. Суспільно-політичні рухи II половини XIX ст. “Новоєрівська” політика народовців.
2. УНДП та УСДП, мета їх діяльності.
3. Українці в австрійських державних і крайових парламентських установах.

Течії суспільно-політичного руху на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.

academia.in.ua

МОСКВОФЛИ

Орієнтувалися на Росію та виступали за об'єднання українських земель під її началом.

Я. Головацький,
І. Гуталевич,
Б. Дідицький,
Д. Зубрицький та ін.

НАРОДОВІЦІ
(українофіли)

Виступали за самостійність українського народу та мови.

В. Шашкевич,
К. Климкович,
Є. Згарський,
Ф. Заревич,
В. Барвінський,
А. Вахнянин та ін.

РАДИКАЛИ

Вели боротьбу за визволення українського народу від національного та соціального гніту. Базувалися на соціалістичних ідеях.

І. Франко,
М. Павлюк,
О. Терлецький та ін.

Нова ера

1890 – 1894

рр.

**Компроміс
галицьких
народовців з
польською
владою
Галичини**

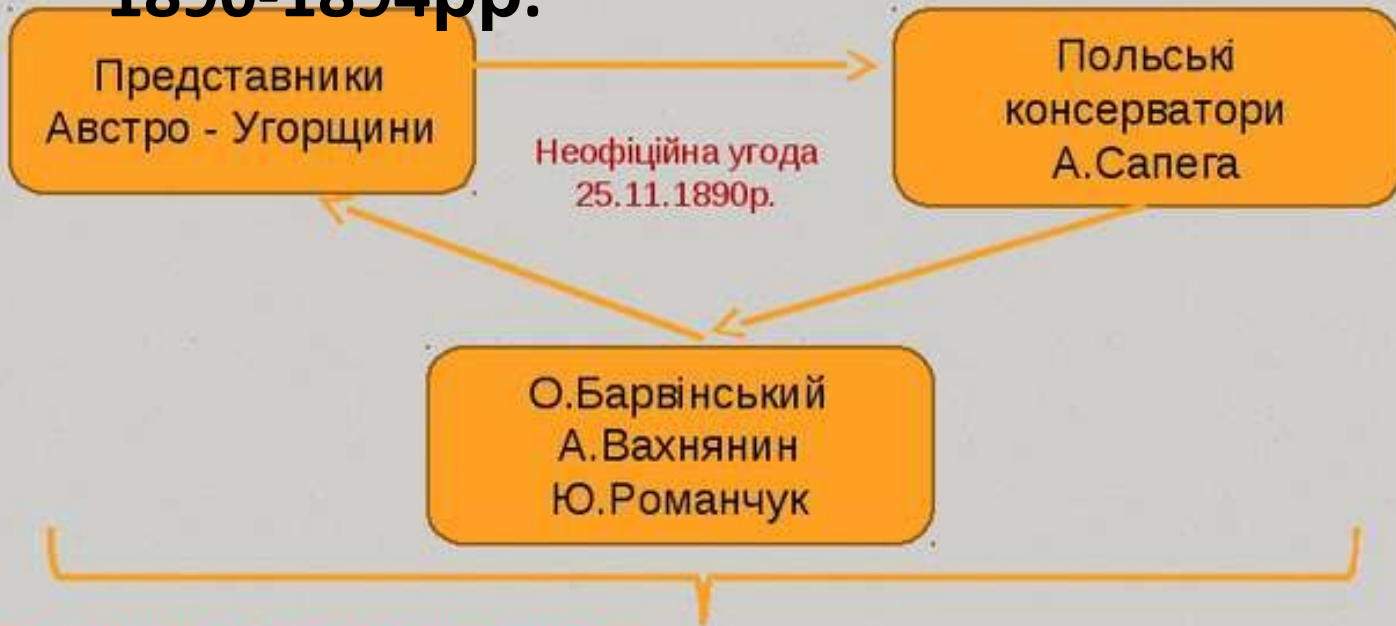
Олександр Барвінський

Юліан Романчук

**Одні з головних ініціаторів
польсько-українського
компромісу**

Політика “ Нова ера ” - 1890-1894рр.

Поступки австрійського уряду:

- 1.Визнання галицьких українців окремим народом;
- 2.Лояльність українців щодо австрійської влади;
- 3.Австрійська влада мала з однаковою прихильністю ставитися до українців та поляків.
- 4.Надання українцям певної кількості місць в Австрійському парламенті та Галицькому сеймі.
- 5.Відкриття трьох українських гімназій.
- 6.Збільшення кількості українських кафедр у Львівському університеті.

Укладення компромісу

Сторони:

1. Лідери галицьких народовців;
2. Казимир Бадені – намісник Галичини.

Буськ. Палац графа Бадені

Казімір Фелікс, граф Бадені

Умови компромісу

1. Українці отримують місця у парламенті;
2. Допомога українському культурницькому руху:
  - відкриття третьої української гімназії в Коломиї (1892);
  - збільшення кількості українських кафедр у Львівському університеті;
  - заснування кафедри української історії в Львівському університеті на чолі з М.Грушевським (1894);
  - визнання українського правопису;
  - запровадження українських написів.
3. Підтримка українцями політики австрійської влади.

Особливості компромісу

- Відсутність широкої підтримки населення;
- **1891 р.** – на виборах українці втрачають депутатські місця;
- **1892 р.** – вихід з компромісу “Народної ради”;
- **1894 р.** – вихід з компромісу “Народної ради”.

Галицький крайовий сейм

Наслідки компромісу

- Дозвіл на відкриття третьої української гімназії;
- відкриття кафедри української історії у Львівському університеті (1894);
- кафедру очолив Михайло

Львівський університет

Михайло Грушевський, 1895

Здобутки політики “**нової ери**”

- **Запровадження в буковинських і галицьких освітніх установах українського фонетичного правопису (1892)**
- **Відкриття у Львівському університеті кафедри історії України на чолі з М. Грушевським (1894)**
- **Перетворення Літературного товариства ім. Т. Шевченка на наукове (1892)**
та розширення завдяки державним субсидіям його діяльності
- **Створення страхового товариства «Дністер» (1892)**
- **Відкриття української гімназії в Коломиї (1892)**
- **Поширення принципу двомовності на низку вчительських семінарій**
- **Поява урядових розпоряджень про підтвердження прав або розширене вживання української мови в державних установах**
- **Відкриття для українців ширшого доступу до державних посад**

Радикальний рух у Галичині

Соціальна база – молода інтелігенція з критичним ставленням до москвофілів і народовців

Діячі – І.Франко, М.Павлик, О.Терлецький, С.Данилович

Фінансова підтримка діячів Наддніпрянської України

Видання – журнал “Громадський друг” (пізніше “Дзвін”), “Молот”

Журнал “Громадський друг” (“Дзвін”, “Молот”), який видавали Іван Франко та Михайло Павлик у 1878 р.

Основні ідеї

1. Надання рішучого характеру національному руху;
2. соціалістична риторика;
3. революційність в діяльності;
4. національне і соціальне звільнення;
5. возз'єднання українських земель;
6. захист інтересів робітників і селян.

Соціалізм – лад, який, за вченням соціалістів, мав прийти на зміну капіталізму та ґрунтуватися на спільній власності на засоби виробництва та владі

ТРУДЯЩИХ

Перша політична партія

1890 р.

Русько-Українська радикальна
партія
(РУРП)

Партія –
політична
організація, яка
представляє
інтереси певної
групи чи верстви
й прагне здобути
владу чи
впливати на неї

Др. Іван Франко.

Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями — не галицькими, не буковинськими, а українцями без соціальних кордонів...»

Іван Франко

Михайло Павлик,

Остап Терлецький

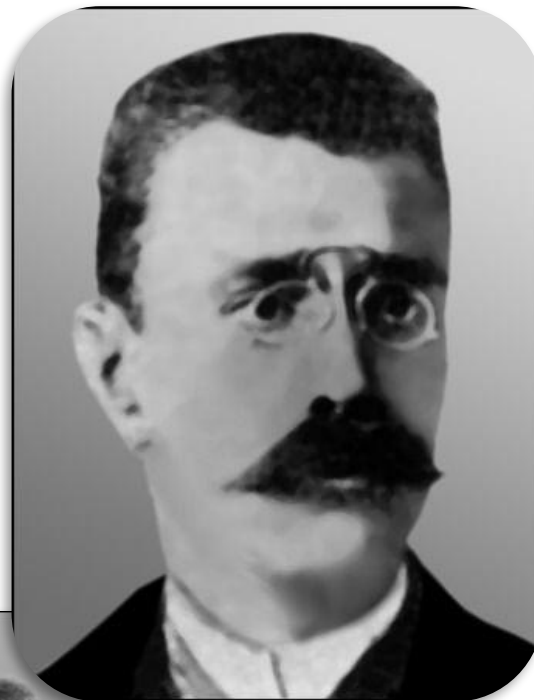
О. С. Терлецький.

Радикали не сприймали ідеї як народовців, так і москвофілів. Головним своїм завданням проголошували ознайомлення народних мас із насущними політичними питаннями з метою викликати в народі «інтерес до політичних, суспільних і національних ідей». При цьому радикали, у переважній більшості, вважали національне питання в Україні другорядним, яке розв'яжеться само по собі з перемогою соціалістичної революції. Захищаючи інтереси селянства, радикали підтримували ідею ліквідації залишків кріпацтва, передачу селянам поміщицьких земель та угідь. Намагалися пропагувати серед робітників ідеї соціалізму як ладу, що забезпечить соціальну рівність і справедливість.

Лідери РУРП

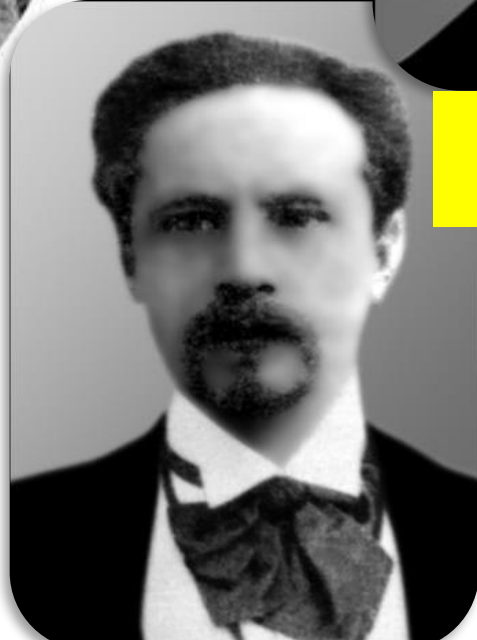
Іван Франко

**В'ячеслав
Будзиновський**

**Володимир
Охримович**

Юліан Бачинський

Михайло Павлик

Програмна мета

- боротьба за Українську державу;
- головний засіб боротьби – парламентський;
- захист національних і соціальних

Ювілейна медаль
Русько-української
Радикальної партії
"Січова пам'ятка"

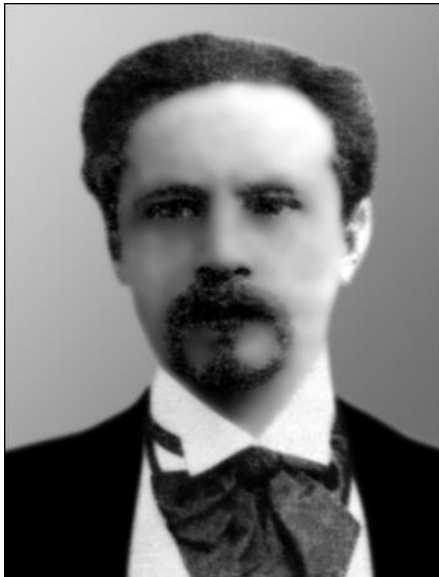
«Народ» - друкований орган Русько-української радикальної партії

Значення діяльності

Ідея самостійності України

1895 рік

Самостійність стає стратегічною метою в Галичині

Юліан Бачинський і його праця "Україна irredenta" ("Україна уярмлена")

1896 рік

Праця Юліана Бачинського "Україна irredenta" ("Україна уярмлена") - вперше обґрунтовано ідею самостійності для друкованих органів:

- місячник "Народ" (видавався у 1890-1895, 1918),
- місячник для селянства "Хлібороб" (1891-1895),
- "Громадський голос" .

Юліан Бачинський

(1870 – 1940)

Ю.О. Бачинський

- Народився в с. Новосілці (Східна Галичина);
- здобув освіту у Львівському і Берлінському університетах;
- написав працю “Україна irredenta” (1895) – вперше висловлено ідею політичної незалежності України

Іван Франко (1856 – 1916)

Іван Франко –
студент
Львівського
університету

- Народився в с. Нагуєвичі (Станіславщина);
- навчався у Львівському, Чернівецькому, віденському університетах;
- першим підняв питання боротьби робітників за свої права (“Борислав сміється”);
- прибічник радикалізму – звеличення соціальної і національно-визвольної боротьби;
- двічі ув'язнений – на 9 і 2,5 місяці;
- критичний погляд на марксизм як засіб до втрати свободи.

Приміщення Коломийської ратуші, де у 1880 році був ув'язнений Іван Франко

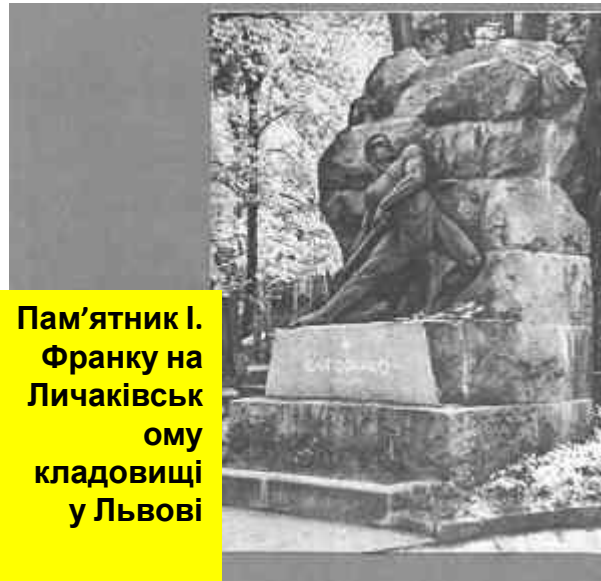
Відхід від радикалізму

Зустріч з М.

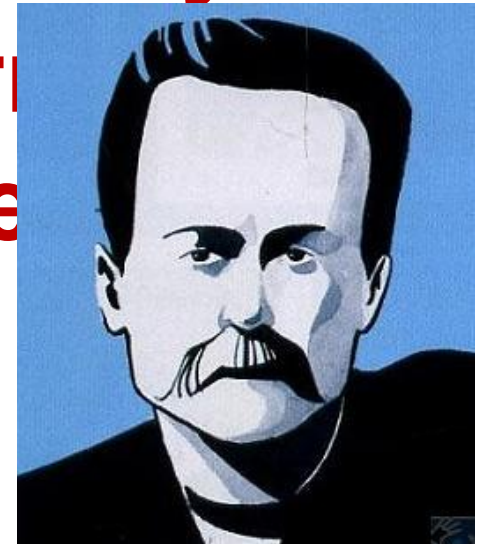
Грушевським і
співпраця з ним у
Науковому

1894 р.

Марксизм –
“релігія,
заснована на
догмах
ненависті й
класової
боротьби”

Пам'ятник І.
Франку на
Личаківськ
ому
кладовищі
у Львові

Іван Франко. Малюнок -
Fotomag.com.ua

1916 рік – висунутий на здобуття
Нобелівської премії

Розкол РУРП (1899 р.)

Місце події:

**м.Львів, партійна
конференція**

Суть події:

поява нових партій:

- УСДП;

ДП.

1899 р.

Члени УСДП за обговоренням

УНДП, мета її діяльності:

- “Ми, галицькі Русини, частина українсько-руського народу, що мав колись державну самостійність, відтак віками боровся за свої державно-політичні права і ніколи не зрікся і не зречеться прав народу самостійного, заявляємо, що **остаточною метою наших народних змагань є досягти того, щоб цілий українсько-руський народ здобув собі культурну, економічну і політичну самостійність та з’єднався з часом в цілісний національний організм, у якому б народний загаль керував всіма своїми справами на свою загальну користь: культурними, економічними і політичними...**
- **«Щоб в австрійській державі територія, заселена русинами, становила одну окрему провінцію з якнайширшою автономією в законодавстві та адміністрації».**
- **«До поділу Галичини на дві частини: руську і польську і так само до поділу Буковини на частини руську і волоську, та до утворення з руських частин Галичини і Буковини однієї національної провінції з окремою адміністрацією і окремим національним соймом».**
- **«Будемо підтримувати, скріплювати та розвивати почуття національної єдності з російськими українцями та прагнути до плекання разом із ними культурної єдності».**
- **«Будемо прагнути, щоб серед угорських русинів викликати національний рух, подібний до того, який існує у середовищі галицьких і буковинських русинів, щоб заохотити їх до вживання й плекання рідної мови, до боротьби проти виноробства».**

Українська націонал-демократична партія

Юліан Романчук – очолював Народний комітет – вищий орган партії

Програмні положення:

1. **стратегічна мета** – незалежна і соборна Україна;
2. **тактична мета** – автономія у складі Австро-Угорщини;
3. парламентська боротьба;
4. підтримка страйкового руху.

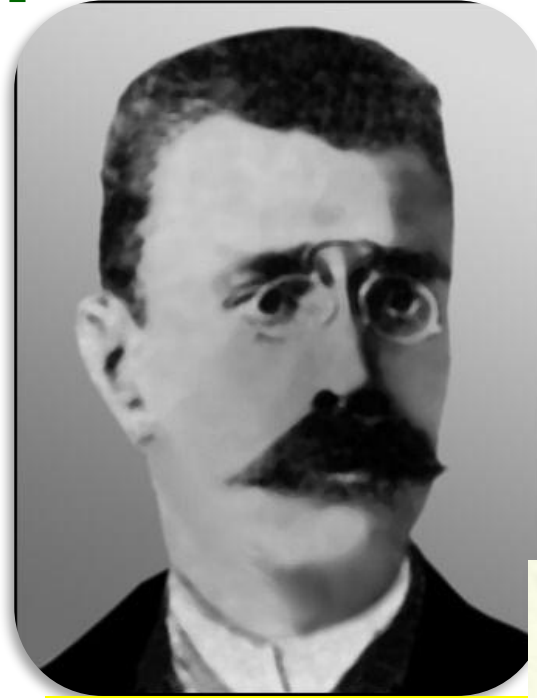

Газета "Діло" - офіційне партійне видання УНДП. Перша сторінка газети «Діло» від 31 серпня 1939 року (один з останніх випусків)

Лідери УНДП

Іван Франко

**В'ячеслав
Будзиновський**

Євген Левицький

Теоділ Окуневський

Українська соціал-демократична партія

Соціалістичні позиції

Микола Ганкевич – лідер партії

Діяльність:

- Парламентська робота, участь у виборах;
- вимога рівноправної виборчої реформи;
- організація страйків;
- культурно-просвітницька робота.

Девіз: «Наша ціль є вільна держава українського народу — Українська Республіка»

Лідери УСДП

**Володимир
Охримович**

Семен Вітик

Юліан Бачинський

УСДП, мета її діяльності:

«українські соціал-демократи прагнуть національної свободи свого народу, щоби возз'єднаний і вільний український народ став поряд з іншими націями як рівноправний».

Політичні партії на західноукраїнських землях в др.

(кін. XIX – поч. XX ст.) Дата	Назва	Лідери	Ідеї
1890 р.	РУРП (Русько-українська радикальна партія)	І. Франко, М.Павлик	демократизація суспільства, усунення експлуатації, утвердження соціалістичних реформ, піднесення самосвідомості українців, автономія України (незалежність на перспективу).
1899 р. грудень	УНДП (Українська національно-демократична партія)	К. Левицький, Є.Левицький, Ю.Романчук І.Франко М. Грушевський	виховання почуття єдності з Наддніпрянською Україною; створення єдиної української автономної провінції у складі Австро- Угорщини; соборність і незалежність України.
1899 р. жовтень	УСДП (Українська соціал-демократична партія)	М.Ганкевич, С.Вітик, Ю.Бачинський	досягнення соціалізму шляхом реформ, захист інтересів робітників, незалежна Україна на перспективу

Переважала самостійницька тенденція в національно-визвольному політичному русі.

Виборча система Австро-Угорщини

1861 р.

1. Віденський парламент.
2. Галицький сейм.

Присяга депутата: «Я як крайовий посол для Королівства Галичини й Володимирії разом із Великим князівством Краківським присягаю Його цісарсько-королівській Апостольській Милості Цісареві на вірність, послух, зобов'язуюсь дотримуватися законності й сумлінно виконувати свої обов'язки. Так мені, Боже, допоможи!»

Політична дискримінація:

- для одного депутата від поміщиків – **52** голоси;
- для одного депутат від селян – **8764** голоси.

Візит Франца Йосифа I до Галицького крайового сейму.
Картина Г. Родаковського

Українці в парламентських

установах

- **З 1867 року** австрійська монархія – дуалістична держава - **Австро-Угорщина**.
- **З 1861 року** : в Галичині – Галицький сейм;
в Буковині – Буковинський сейм
  - вибори за станово-майновим принципом;
  - українське представництво мало бути близько 50 депутатів, але через обман поляків – кількість становила 15-20 осіб.
  - Українське питання підіймалось на засіданнях, але ігнорувалось польською більшістю парламенту
  - **Методи боротьби:**
    - демонстраційне покидання засідань;
    - використання трибуни для проголошення національних вимог;
    - активні виборчі кампанії, зв'язок з виборцями.